

Ngôn ngữ lập trình C

B3: Các hàm vào-ra chuẩn

TS. LÊ HOÀNG ANH

Email: anh.lehoang@phenikaa-uni.edu.vn

Giảng viên Khoa Công nghệ thông tin

Trường ĐH PHENIKAA

Chủ đề chính

- Vào-ra trong C
 - Trình bày kết quả
 - *printf*
 - *puts*
 - Nhập số liệu
 - *Scanf*
 - *gets, getch*
 - Bài tập thực hành

Vào-Ra trong C

- C không có câu lệnh dựng sẵn cho các thao tác vào-ra.
- Một thư viện các hàm được cung cấp để thực hiện các hoạt động này. Để sử dụng Thư viện các hàm Vào-ra ta cần khai báo tệp tiêu đề `<stdio.h>`.
- Các bạn không cần phải ghi nhớ chúng, chỉ cần làm quen với chúng.

Hàm printf

- **Mục đích:**

- Hiển thị ra màn hình các loại dữ liệu cơ bản như: Số, kí tự và chuỗi kí tự;
- Một số hiệu ứng hiển thị đặc biệt như xuống dòng, sang trang, tab, ...

- **Cú pháp:**

- `printf(xâu_định_dạng, [danh_sách_tham_số]);`
- `xâu_định_dạng`: là chuỗi dùng để qui định cách thức hiển thị dữ liệu ra màn hình máy tính.
- `danh_sách_tham_số`: danh sách các biến sẽ được hiển thị giá trị lên màn hình theo cách thức được qui định trong `xâu_định_dạng`.

Hàm printf

- **Trong xâu định dạng chứa:**

- Các kí tự thông thường: được hiển thị ra màn hình.
- Các nhóm kí tự định dạng: xác định quy cách hiển thị các tham số trong phần danh_sách_tham_số.
- Các kí tự điều khiển: dùng để tạo các hiệu ứng hiển thị đặc biệt như xuống dòng ('\n') hay sang trang ('\f'), tab ('\t'), ...

Hàm printf

- Chương trình ví dụ 3.1:

```
#include <stdio.h>
void main()
{
    int a = 5;
    float x = 1.234;
    printf("Hien thi mot so nguyen %d và mot so thuc %f",a,x);
}
```

- Kết quả:

Hien thi mot so nguyen 5 và mot so thuc 1.234000

Hàm printf

- **Trong ví dụ trên:**

- “Hiển thị một số nguyên %d và một số thực %f” là `xâu_định_dạng`
- `a, x` là `danh_sách_tham_số`
- `%d` dùng để báo cho máy biết rằng cần phải hiển thị tham số kiểu nguyên (biến `a`)
- `%f` dùng để báo cho máy cần hiển thị tham số tương ứng (biến `x`) theo định dạng số thực.

Hàm printf

- Nhóm kí tự định dạng thứ k trong `xâu_định_dạng` dùng để xác định quy cách hiển thị tham số thứ k trong `danh_sách_tham_số`.
- Số lượng tham số trong `Danh_sách_tham_số` bằng số lượng nhóm các kí tự định dạng trong `xâu_định_dạng`. Trong ví dụ trên là 2.
- Mỗi nhóm kí tự định dạng chỉ dùng cho một kiểu dữ liệu. Ví dụ:
 - `%d` dùng cho kiểu số nguyên;
 - `%f` dùng cho kiểu số thực.
- Nếu giữa nhóm kí tự định dạng và tham số tương ứng không phù hợp với nhau thì sẽ hiển thị ra kết quả không như ý.

Bài tập 3.1

- Sử dụng lại ví dụ ở trên nhưng thay đổi vị trí của %d và %f. Biên dịch và chạy chương trình thu kết quả và so sánh với kết quả trước khi thay đổi.

Hàm printf

- Một số nhóm kí tự định dạng phổ biến:

Nhóm kí tự định dạng	Áp dụng cho kiểu dữ liệu	Ghi chú
%d	int, long, char	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số nguyên có dấu hệ đếm thập phân
%i	int, long, char	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số nguyên có dấu hệ đếm thập phân
%o	int, long, char	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số nguyên không dấu trong hệ đếm cơ số 8.

- i và d là tương tự nhau và chỉ khác nhau khi sử dụng hàm scanf

Hàm printf

- Một số nhóm kí tự định dạng phổ biến:

<code>%u</code>	int, long, char	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số nguyên không dấu.
<code>%x</code>	int, long, char	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số nguyên hệ đếm 16 (không có 0x đứng trước), sử dụng các chữ cái a b c d e f
<code>%X</code>	int, long, char	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số nguyên hệ đếm 16 (không có 0x đứng trước), sử dụng các chữ cái A B C D E F
<code>%e</code>	float, double	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số thực dấu phẩy động
<code>%f</code>	float, double	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng số thực dấu phẩy tĩnh

Hàm printf

- Một số nhóm kí tự định dạng phổ biến:

<code>%g</code>	float, double	Hiển thị tham số tương ứng số thực dưới dạng ngắn gọn hơn trong 2 dạng dấu phẩy tĩnh và dấu phẩy động
<code>%c</code>	int, long, char	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng kí tự
<code>%s</code>	char * (xâu kí tự)	Hiển thị tham số tương ứng dưới dạng xâu kí tự

- Thêm ký tự 'h' hoặc 'l': ngụ ý là các biến số ở dạng short hoặc long (giải thích kỹ hơn ở buổi sau).

Ví dụ 3.2

```
1 #include <stdio.h>
2
3 void main()
4 {
5     printf( "%d\n", 455 );
6     printf( "%i\n", 455 ); /*i giống như d*/
7     printf( "%d\n", +455 );
8     printf( "%d\n", -455 );
9     printf( "%hd\n", 32000 );
10    printf( "%ld\n", 20000000000 );
11    printf( "%o\n", 455 );
12    printf( "%u\n", 455 );
13    printf( "%u\n", -455 );
14    printf( "%x\n", 455 );
15    printf( "%X\n", 455 );
16
17 }
```

```
455
455
455
-455
32000
20000000000
707
455
65081
1c7
1C7
```

Ví dụ 3.3

```
1 #include <stdio.h>
2
3 void main()
4 {
5     printf( "%e\n", 1234567.89 );
6     printf( "%e\n", +1234567.89 );
7     printf( "%e\n", -1234567.89 );
8     printf( "%E\n", 1234567.89 );
9     printf( "%f\n", 1234567.89 );
10    printf( "%g\n", 1234567.89 );
11    printf( "%G\n", 1234567.89 );
12
13 }
```

```
1.234568e+006
1.234568e+006
-1.234568e+006
1.234568E+006
1234567.890000
1.23457e+006
1.23457E+006
```

Ví dụ 3.4

```
1 #include <stdio.h>
2
3 int main()
4 {
5     int c = 1427;
6     double p = 1427.0;
7
8     printf( "%#o\n", c );
9     printf( "%#x\n", c );
10    printf( "%#X\n", c );
11    printf( "\n%g\n", p );
12    printf( "%#g\n", p );
13
14    return 0;
15 }
```

```
02623
0x593
0X593
```

```
1427
1427.00
```

Ví dụ 3.5

```
1 #include <stdio.h>
2
3 void main()
4 {
5     char character = 'A';
6     char string[] = "This is a string";
7     const char *stringPtr = "This is also a string";
8
9     printf( "%c\n", character );
10    printf( "%s\n", "This is a string" );
11    printf( "%s\n", string );
12    printf( "%s\n", stringPtr );
13
14 }
```

```
A
This is a string
This is a string
This is also a string
```


Một số định dạng đặc biệt

- **p**
 - Hiển thị giá trị con trỏ (địa chỉ)
- **n**
 - Lưu số ký tự đã xuất ra bởi lệnh **printf** sử dụng
 - Cần một con trỏ số nguyên tương ứng làm tham số
 - Không có gì được in ra bởi **%n**
 - Với mỗi câu lệnh **printf** được gọi có **%n** sẽ trả về:
 - Số ký tự đã được hàm **printf** in ra;
 - Số âm nếu có lỗi.
- **%**
 - In ra ký tự **'%'** bằng **%%**

Ví dụ 3.6

```
1#include <stdio.h>
2
3void main()
4 {
5     int *ptr;
6     int x = 12345, y;
7
8     ptr = &x;
9     printf( "The value of ptr is %p\n", ptr );
10    printf( "The address of x is %p\n\n", &x );
11
12    printf("Total characters printed on this line is:%n",&y );
13    printf( " %d\n\n", y );
14
15    y = printf( "This line has 28 characters\n" );
16    printf( "%d characters were printed\n\n", y );
17
18    printf( "Printing a %% in a format control string\n" );
19
20 }
```

The value of ptr is 0065FDF0

The address of x is 0065FDF0

Total characters printed on this line is: 41

This line has 28 characters

28 characters were printed

Printing a % in a format control string

Bổ sung về định dạng

- C cho phép đưa thêm một số thuộc tính định dạng dữ liệu khác vào trong xâu định dạng như:
 - Độ rộng để hiển thị (độ rộng tối thiểu);
 - Căn lề trái;
 - Căn lề phải.

Bổ sung về định dạng

- Độ rộng để hiển thị:
 - Đối với số nguyên hoặc ký tự hoặc xâu ký tự: có dạng `%md`, với `m` là số nguyên không âm;
 - Đối với số thực: `m`, `n` là 2 số nguyên không âm: `%m.nf` ngụ ý rằng cần dành:
 - `m` vị trí để hiển thị số thực;
 - `n` vị trí trong `m` vị trí đó để hiển thị phần thập phân.
 - Khi số chỗ cần để hiển thị nội dung dữ liệu lớn hơn trong định dạng: tự động cung cấp thêm chỗ mới để hiển thị chứ không cắt bớt nội dung của dữ liệu.

Ví dụ 3.7

```
1 #include <stdio.h>
2
3 int main()
4 {
5     int i = 873;
6     double f = 123.94536;
7     char s[] = "Happy Birthday";
8
9     printf( "Using precision for integers\n" );
10    printf( "\t%.4d\n\t%.9d\n\n", i, i );
11    printf( "Using precision for floating-point numbers\n" );
12    printf( "\t%.3f\n\t%.3e\n\t%.3g\n\n", f, f, f );
13    printf( "Using precision for strings\n" );
14    printf( "\t%.11s\n", s );
15
16    return 0;
17 }
```

Using precision for integers

0873

000000873

Using precision for floating-point numbers

123.945

1.239e+02

124

Using precision for strings

Happy Birth

Bổ sung về định dạng

- Căn lề phải, căn lề trái:
 - **Căn lề phải:** Khi hiển thị dữ liệu, mặc định C căn lề phải
 - **Căn lề trái:** Nếu muốn căn lề trái khi hiển thị dữ liệu ta chỉ cần thêm dấu trừ -vào ngay sau dấu %.

Ví dụ 3.8

```
1 #include <stdio.h>
2
3 void main()
4 {
5     printf( "%10s%10d%10c%10f\n\n", "hello", 7, 'a', 1.23 );
6     printf( "%-10s%-10d%-10c%-10f\n", "hello", 7, 'a', 1.23 );
7 }
```

```
hello          7          a  1.230000
```

```
hello      7          a      1.230000
```

Bài tập 3.2

- Viết chương trình hiển thị được các con số như sau:

- 1.034

- 1.03400

- 1.034

In ra một số ký tự đặc biệt

Escape sequence	Description
\'	Output the single quote (') character.
\"	Output the double quote (") character.
\?	Output the question mark (?) character.
\\	Output the backslash (\) character.
\a	Cause an audible (bell) or visual alert.
\b	Move the cursor back one position on the current line.
\f	Move the cursor to the start of the next logical page.
\n	Move the cursor to the beginning of the next line.
\r	Move the cursor to the beginning of the current line.
\t	Move the cursor to the next horizontal tab position.
\v	Move the cursor to the next vertical tab position.

Bài tập 3.3

- Viết chương trình in ra màn hình các ký tự:

—/

—"

—'

Bài tập 3.4

- Viết chương trình in ra kích thước của các dạng dữ liệu cơ bản như: int, long short, double, char, ...
- Sử dụng hàm **sizeof** để lấy kích thước của dữ liệu, ví dụ:
`sizeof(int);`

Đáp án

```
#include <stdio.h>
```

```
main()
```

```
{
```

```
    printf("    THE SIZE OF BASIC DATA TYPES\n\n");
```

```
    printf("int  %d\n",sizeof(int));
```

```
    printf("short int  %d\n",sizeof(short int));
```

```
    printf("long int  %d\n",sizeof(long int));
```

```
    printf("unsigned int  %d\n",sizeof(unsigned int));
```

```
    printf("unsigned short  %d\n",sizeof(unsigned short));
```

```
    printf("unsigned long  %d\n",sizeof(unsigned long));
```

```
}
```


BÀI TẬP 3.5

- Viết chương trình in ra 4 ký tự 'B', 'I', 'D', 'V' dưới dạng ký tự và dạng số nguyên.
- Nhớ những giá trị số nguyên của các ký tự BIDV vừa in ra và viết một chương trình dùng các số nguyên đó nhưng sử dụng định dạng %c để in được chữ BIDV

Đáp án

```
#include <stdio.h>
```

```
void main(){
```

```
    printf("%c %c %c %c", 'B', 'I', 'D',  
    'V');
```

```
    printf("%d %d %d %d", 'B', 'I', 'D',  
    'V');
```

```
}
```


Đáp án

Giả sử số nguyên nhận được của:

- B là xb; I là xi; D là xd, V là xv.

```
#include <stdio.h>
```

```
void main(){
```

```
    printf("%c %c %c %c", xb, xi, xd, xv);
```

```
}
```


Hàm scanf

- **Mục đích:**

- dùng để nhập dữ liệu từ bàn phím.

- **Cú pháp:**

- `scanf(xâu_định_dạng, [danh_sách_địa_chỉ]);`
- Địa chỉ của một biến được viết bằng cách đặt dấu & trước tên biến. Ví dụ:
 - các biến có tên là `a`, `x`, `ten_bien` thì địa chỉ của chúng lần lượt sẽ là: `&a`, `&x`, `&ten_bien`;
 - `scanf("%d%f", &a, &b);`

Hàm scanf

- **Xâu_định_dạng:**

- Tương tự như quy định đã trình bày với hàm `printf`.

- **Danh_sách_địa_chỉ:**

- Bao gồm các địa chỉ của các biến, các địa chỉ này được phân tách nhau bởi dấu phẩy (,)
 - Danh_sách_địa_chỉ phải phù hợp với các nhóm kí tự định dạng trong `xâu_định_dạng` về:
 - Số lượng
 - Kiểu dữ liệu
 - Thứ tự

Ví dụ 3.9

```
#include <conio.h>
#include <stdio.h>
void main()
{
    // khai bao bien
    int a;
    float x;
    char ch;
    char* str;
    // Nhap du lieu
    printf("Nhap vao mot so nguyen");
    scanf("%d",&a);
    printf("\n Nhap vao mot so thuc");
    scanf("%f",&x);
    printf("\n Nhap vao mot ki tu");
    fflush(stdin); scanf("%c",&ch);
    printf("\n Nhap vao mot xau ki tu");
    fflush(stdin); scanf("%s",str);
    // Hien thi du lieu vua nhap vao
    printf("\n Nhung du lieu vua nhap vao");
    printf("\n So nguyen: %d",a);
    printf("\n So thuc : %.2f",x);
    Printf("\n Ki tu: %c",ch);
    printf("\n Xau ki tu: %s",str);
}
```

Kết quả

Nhap vao mot so nguyen: 2007
Nhap vao mot so thuc: 18.1625
Nhap vao mot ki tu: b
Nhap vao mot xau ki tu: ngon ngu lap trinh C
Nhung du lieu vua nhap vao
So nguyen: 2007
So thuc: 18.16
Ki tu: b
Xau ki tu: ngon

Hàm scanf

Một số quy tắc cần lưu ý

- **Quy tắc 1:** Khi đọc số

- Hàm `scanf ()` quan niệm rằng mọi kí tự số, dấu chấm ('.') đều là kí tự hợp lệ.
- Khi gặp các dấu phân cách như tab, xuống dòng hay dấu cách (spacebar) thì `scanf ()` sẽ hiểu là kết thúc nhập dữ liệu cho một số.

Hàm scanf

Một số quy tắc cần lưu ý

- **Quy tắc 2:** Khi đọc ký tự

- Hàm `scanf ()` cho rằng mọi kí tự có trong bộ đệm của thiết bị vào chuẩn đều là hợp lệ, kể cả các kí tự tab, xuống dòng hay dấu cách.

Hàm scanf

Một số quy tắc cần lưu ý

- **Quy tắc 3:** Khi đọc xâu kí tự

- Hàm scanf() nếu gặp các kí tự dấu trắng, dấu tab hay dấu xuống dòng thì nó sẽ hiểu là kết thúc nhập dữ liệu cho một xâu kí tự.
- Trước khi nhập dữ liệu kí tự hay xâu kí tự ta nên dùng lệnh `fflush(stdin)` để xóa bộ đệm.

Bài tập 3.6

- Viết chương trình hỏi tên của bạn và sau đó in ra lời chào đến bạn.
 - Nhập vào tên của mình: Ng Van A
 - Chào bạn Nguyen Van A

Đáp án

```
#include <stdio.h>
```

```
void main() {  
    char name[16];  
    printf("Ten ban la gi? ");  
    scanf("%15s", name);  
    printf("Chao ban, %s!\n", name);  
}
```


Bài tập 3.7

- Viết chương trình nhập vào hai số từ bàn phím, sau đó tính tổng và in kết quả ra màn hình:

Nhap vao so thu nhat: 3

Nhap vao so thu hai: 5

Tong hai so $3 + 5 = 8$

Đáp án

```
#include <stdio.h>
```

```
void main(void) {
```

```
    int n, m;
```

```
    int sum;
```

```
    printf("Nhap vao so thu nhat: ");
```

```
    scanf("%d", &n);
```

```
    printf("Nhap vao so thu hai: ");
```

```
    scanf("%d", &m);
```

```
    sum = n+m;
```

```
    printf("Tong hai so  %d + %d = %d\n", n, m, sum);
```

```
}
```

Các lệnh vào ra khác `gets()`

- Dùng để nhập vào từ bàn phím một chuỗi kí tự bao gồm cả dấu cách, điều mà hàm `scanf()` không làm được.

- Cú pháp :

`gets (xâu_kí_tự);`

- Ví dụ:

```
char* str;  
puts("Nhap vao mot xau ki tu:");  
fflush(stdin); gets(str);
```

Các lệnh vào ra khác

`puts()`

- Hiển thị ra màn hình nội dung `xâu_kí_tự` và sau đó đưa con trỏ xuống dòng mới.

- Cú pháp :

```
puts(xâu_kí_tự);
```

- Ví dụ: `puts("Nhap vao xau ki tu:");`

- Tương đương với lệnh:

```
printf("%s\n", "Nhap vao xau ki tu:");
```

Các lệnh vào ra khác `getch()`

- Nhập một ký tự từ bàn phím. Thường dùng để chờ người sử dụng ấn một phím bất kì rồi sẽ kết thúc chương trình.
- Cú pháp :

`getch() ;`

- Ví dụ: `ch = getch() ;`
- Tương đương với lệnh: `scanf("%c" , &ch) ;`
- Để sử dụng các hàm `gets()`, `puts()`, `getch()` ta cần khai báo tệp tiêu đề `conio.h`.

Ví dụ 3.10

```
#include <conio.h>
#include <stdio.h>
void main()
{
    // khai bao bien
    char* str;
    // Nhap du lieu
    puts("Nhap vao mot xau ki tu:");
    fflush(stdin); gets(str);
    // Hien thi du lieu vua nhap vao
    puts("Xau vua nhap vao: ");
    puts(str);
    puts("An phim bat ki de ket thuc...");
    getch();
}
```

Kết quả

Nhap vao mot xau ki tu:
ngon ngu lap trinh C
Xau vua nhap vao:
ngon ngu lap trinh C
An phim bat ki de ket thuc ...

Bài tập về nhà

1. Viết chương trình nhập vào một số a bất kỳ và in ra giá trị a^2 , a^3 , a^4
2. Viết chương trình đọc từ bàn phím 3 số nguyên biểu diễn ngày, tháng, năm và xuất ra màn hình dưới dạng "dd/mm/yyyy".
3. Viết chương trình đọc và 2 số nguyên và in ra kết quả của phép (+), phép trừ (-), phép nhân (*), phép chia (/). Nhận xét kết quả chia 2 số nguyên.
4. Viết chương trình nhập vào bán kính hình cầu, tính và in ra diện tích, thể tích của hình cầu đó. Hướng dẫn: $S = 4\pi R^2$ và $V = (4/3)\pi R^3$.
5. Nhập vào một số là số giây, đổi số giây này ra giờ phút giây và xuất theo dạng gio:phut:giay, mỗi thành phần có 2 chữ số. Ví dụ $3661 = 01:01:01$.

Bài tập về nhà

6. Viết chương trình nhập vào thông tin của 2 sinh viên (tên, quê quán, năm sinh), sau đó in tất cả thông tin của 5 sinh viên này ra màn hình.

Nhap thong tin sinh vien 1:

- Ten: Nguyen Manh Hai
- Que quan: Hai Duong
- Tuoi: 18

Nhap thong tin sinh vien 2:

- Ten: Tran Duc Anh
- Que quan: Ha Noi
- Tuoi: 20

Cac sinh vien da nhap vao:

*	-----	*		
	Ten	Que quan	Tui	
*	-----	*		
	Nguyen Manh Hai	Hai Duong	18	

	Tran Duc Anh	Ha Noi	20	
*	-----	*		